

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ»
ФАКУЛЬТЕТ ЦИВІЛЬНОЇ ТА ГОСПОДАРСЬКОЇ ЮСТИЦІЇ
КАФЕДРА ЦИВІЛЬНОГО ПРАВА

**ОДЕСЬКІ ГРУДНЕВІ ЦИВІЛІСТИЧНІ ЧИТАНЯ:
ПРИВАТНЕ ПРАВО, ЯК КОНЦЕПТ
В УМОВАХ ВІЙНИ:
ЛЮДСЬКИЙ ВИМІР**

МАТЕРІАЛИ
Всеукраїнської наукової конференції

*Одеса,
12 грудня 2024 року*

Одеса
Фенікс
2024

За загальною редакцією

доктора юридичних наук, професора *Є. Харитонов*,
докторки юридичних наук, професорки *І. Давидової*

Упорядники-укладачі:

Давидова Ірина – д.ю.н., професорка кафедри цивільного права Національного університету «Одеська юридична академія», професорка;

Ткаченко Катерина – лаборантка кафедри цивільного права Національного університету «Одеська юридична академія».

Члени оргкомітету Всеукраїнської наукової конференції:

Андронов Ігор – д.ю.н., професор кафедри цивільного, нотаріального та виконавчого процесу НУ «Одеська юридична академія», професор;

Подцерковний Олег – д.ю.н., зав. кафедри господарського права та процесу НУ «Одеська юридична академія», професор;

Харитонов Олена – д.ю.н., зав. кафедри права інтелектуальної власності та патентної юстиції НУ «Одеська юридична академія», професорка;

Харитонов Тетяна – д.ю.н., зав. кафедри аграрного, земельного та екологічного права НУ «Одеська юридична академія», професорка;

Мінченко Райса – д.ю.н., професорка кафедри цивільного права НУ «Одеська юридична академія», професорка;

Бабич Ірина – к.ю.н., доцентка кафедри цивільного права НУ «Одеська юридична академія», доцентка;

Берназ-Лукавецька Олена – к.ю.н., доцентка кафедри цивільного права НУ «Одеська юридична академія», доцентка;

Матійко Микола – к.ю.н., доцент кафедри цивільного права НУ «Одеська юридична академія», доцент;

Орзіх Юрій – к.ю.н., доцент кафедри цивільного права НУ «Одеська юридична академія», доцент;

Шамота Олександр – асистент кафедри цивільного права НУ «Одеська юридична академія»;

Ткаченко Катерина – лаборантка кафедри цивільного права НУ «Одеська юридична академія».

Одеські грудневі цивілістичні читання: приватне право, як концепт в умовах війни: людський вимір : матеріали Всеукр. наук. конф. (Одеса, 12 груд. 2024 р.) [Електронне видання] / за заг. ред.: д.ю.н., проф. Є. Харитонов, д.ю.н., проф. І. Давидової ; НУ «Одес. юрид. академія». – Одеса : Фенікс, 2025. – 318 с. – Режим доступу:

ISBN 978-617-8430-40-5

Збірник містить матеріали доповідей з теоретичних, історичних і методологічних проблем цивільного права та процесу, господарського права і процесу, аграрного, земельного, екологічного та природоресурсового права та інших галузей приватного права, які були оприлюднені на Всеукраїнській науковій конференції 12 грудня 2024 р. в Національному університеті «Одеська юридична академія».

Збірник спрямований на ознайомлення юридичної громадськості з дослідженням науковців у сфері цивілістики і може бути корисний як у навчальному процесі, так і в науковій діяльності.

УДК 347.1 : 341.9“364”(477)

Матеріали видано за авторською редакцією.

Повну відповідальність за достовірність та якість поданого матеріалу несуть учасники Всеукраїнської наукової конференції, їхні наукові керівники, рецензенти та структурні підрозділи вищих навчальних закладів і установ, які рекомендували ці матеріали до друку.

Матійко Микола Володимирович, ОКРЕМІ АСПЕКТИ ЕКОНОМІЧНОЇ ФУНКЦІЇ РИМСЬКОГО ПРИВАТНОГО ПРАВА	57
Омельчук Олександр Сергійович, ЩОДО МОЖЛИВОСТІ ВИДІЛЕННЯ ФАНТОМНОЇ ПРАВОСУБ'ЄКТНОСТІ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ	61
Orzikh Yurii Hennadiiovych, FOREIGN (NON-)AUTHENTIC INSTRUMENT IN UKRAINE: PRIVATE INTERNATIONAL LAW ISSUES.....	64
Сердечна Ірина Леонідівна, ДО ПИТАННЯ ПРО МЕЖІ ЗДІЙСНЕННЯ СУБ'ЄКТИВНИХ СІМЕЙНИХ ПРАВ.....	69
Токарева Віра Олександрівна, ДО ПИТАННЯ ЦИФРОВОГО ГРОМАДЯНСТВА	71
Фасій Богдан Володимирович, ДЕЩО ПРО МЕТОД РЕГУЛЮВАННЯ МЕДИЧНИХ ВІДНОСИН	75
Бакутін Артем Олегович, ВИЗНАЧЕННЯ МАЙНОВИХ ПРАВ НА ТВОРИ У СПІВАВТОРСТВІ. ...	78
Брага Аліна Анатоліївна, ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ СПАДКОВОГО ПРАВА В УКРАЇНІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	81
Герсак Віталій Анатолійович, КАТЕГОРІЯ «ПОДРУЖЖЯ» У СПАДКОВИХ ПРАВОВІДНОСИНАХ ...	84
Гнатенко Сергій Сергійович, ОКРЕМІ ПИТАННЯ ВИЗНАЧЕННЯ ПОСЛУГ З ПЕРЕВЕЗЕННЯ ПАСАЖИРІВ В ІНФОРМАЦІЙНОМУ СУСПІЛЬСТВІ	88
Hnatiuk Dmytro Volodymyrovych, LEGAL REGULATION OF TERMINATION OF A GIFT AGREEMENT DUE TO MARTIAL LAW	91
Дворнікова Анна Юрійвна, НАЯВНІСТЬ ПРАВА ВОЛОДІННЯ, ЯК ВИЗНАЧАЛЬНИЙ АСПЕКТ МОЖЛИВОСТІ ЗАХИСТУ ПОРУШЕНИХ ПРАВ ШЛЯХОМ УСУНЕННЯ ПЕРЕШКОД У КОРИСТУВАННІ ТА РОЗПОРЯДЖЕННІ МАЙНОМ	94
Демчук Максим Романович, ОКРЕМІ АСПЕКТИ ВИЗНАЧЕННЯ ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВОГО ІНСТИТУТУ ПРАВА ВЛАСНОСТІ НА НЕРУХОМЕ МАЙНО В УКРАЇНІ	98
Кірсанов Олексій Володимирович, ІДЕНТИФІКАЦІЯ ФІЗИЧНИХ ОСІБ У БАНКУ	100

Зміни в суспільних відносинах вимагають відповідного коригування меж здійснення сімейних прав. Розширення правового захисту для всіх членів сім'ї, особливо у питаннях рівності, стає важливим напрямом розвитку сімейного законодавства. Це забезпечує справедливість та збалансованість відносин у сім'ї. Таким чином, межі здійснення суб'єктивних прав мають динамічний характер і підлягають коригуванню залежно від розвитку соціальних і правових норм.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Стефанчук М. О. Межі здійснення суб'єктивних цивільних прав: монографія. К. : КНТ, 2008. 184 с.
2. Красицька Л. В. Проблеми здійснення та захисту особистих та майнових прав батьків і дітей : монографія. К. : Видавництво Ліра-К, 2014. 628 с.
3. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV. *Офіційний вісник України*. 2003. № 11. Ст. 261.
4. Сімейний кодекс України від 10 січня 2002 року. *Відомості Верховної Ради України*. 2002. № 21-22. Ст. 135.
5. Цивільний кодекс України: науково-практичний коментар (пояснення, тлумачення, рекомендації з використанням позицій вищих судових інстанцій, Міністерства юстиції, науковців, фахівців). Т. 1: Загальні положення / за ред. проф. І. В. Спасибо-Фатєєвої. Серія «Коментарі та аналітика». Х. : ФО-П Колісник А. А., 2010. 320 с.

Токарева Віра Олександрівна,

кандидатка юридичних наук, доцентка, доцентка кафедри цивільного права Національного університету «Одеська юридична академія»

ДО ПИТАННЯ ЦИФРОВОГО ГРОМАДЯНСТВА

В умовах розвитку цифрових технологій, людина, стає громадянином глобального інформаційного світу, членом мережевої спільноти, який наділяє його певними права та обов'язки. Можна стверджувати, що людина стає цифровим громадянином віртуального світу.

Насьогодні, спілкування та взаємодія між людьми в середовищі Інтернету перетворилися на категорію, яка виходить за межі електронної соціальної комунікації. Масове поширення інформаційно комунікаційних технологій призвело до змін устрою сучасного життя. Завдяки Інтернету зменшився реальний або фізичний світ та розширив-

ся цифровий світ. Інтернет дозволив перетворити донині існуючий світ, у новітнє цифрове середовище в якому переплітається реальне та віртуальне.

Сучасний світ є переплетінням фізичного та світу цифрових мереж, в якому Інтернет відіграє невід’ємну роль у розвитку цифрового суспільства завдяки застосуванню інформаційно-комунікаційних технологій. Наразі, можна ясно усвідомлювати домінування цифрового контенту Інтернету над усіма аспектами людського життя [1]. Серед істотних наслідків впливу Інтернету на людську особистість можна вказати трансформацію громадянина держави або фізичного світу у громадянина глобального цифрового середовища.

В результаті того, що громадянин фізичного світу стає громадянином мережевого світу, одночасного співіснуванні мережевої ідентичності та фізичної особи, поєднанні категорій «мережа» та «громадянин» (Network та citizen), М. Хаубен у 1995 році, запропонував для позначення громадянства у мережі термін «Netizen» – віртуального або кібергромадянин, користувача Інтернету, для якого мережа є способом участі у соціальному та політичному житті, обміну думками, поширення інформації результатів творчості або голосування [2]. Таким чином, для розміщення в службах та контролю чи моніторингу електронні громадяни мають бути ідентифіковані та автентифіковані електронними урядами. Електронна, цифрова або віртуальна ідентичність – це ідентичність людей реального світу в кіберпросторі, яку можна розглядати як рішення для ідентифікації громадян [2, с. 141]. На думку Р. Гальперіна та Дж. Бекхаус поділ на осіб у реальному світі Citizen та мережевому світі Netizen, підкреслює, з одного боку, одночасне існування двох людських істот: у реальному світі та в мережі Інтернет, а з іншого боку, умовність кордонів держав та суспільств у цифровому середовищі [3]. Слід зазначити, що складно погодитися із тезою науковців про існування двох людських істот, адже людина одна, а в Інтернеті представлена її проекція.

Основоположником концепції цифрового громадянства вважається К. Моссбергер, який визначив цифрове громадянство, як здатність особи брати участь у цифровому суспільстві [4]. Категорія «цифровий громадянин» вживається у різних значеннях. У першому значенні, категорія «цифровий громадянин» переважно застосовується у розумінні статусу особи зумовленого його участю у Інтернет, Інтернет-комунікації тобто еквівалентному значенні користувача Інтер-

нету, та пов'язується із концепцією мережевого клубу Дж. Коена та Е. Шмідта [5]. У другому значенні, цифрове громадянство розуміється з позиції культури явищ, як процес що відображає соціалізацію нових поколінь під впливом інформаційно комунікаційних технологій та поширення Інтернету. У третьому значенні, цифрове громадянство використовується в контексті розвитку технології цифрового профілю (акаунту) громадянина та законодавчими ініціативами окремих держав направлених на набуття іноземцями громадянства онлайн. За твердженням К. Моссбергер завдяки використанню інформаційно комунікаційних технологій фізичні особи реалізують свої політичні, економічні та соціальні права в мережі.

Х. Дженкінс, СЛ. Гам'єр-Томсон, Н. Клінгер-Віленчик та А. Циммерман пропонують концепцію цифрового громадянина, як ідеального конструкта, зокрема у цифровому або віртуальному середовищі. Цифровий громадянин через його участь соціальних мережах та Інтернет спільнотах стає актором нових типів глобальних інформаційно-комунікаційних відносин. Відтак термін «цифрове громадянство» відображає переосмислення змін у суспільстві, яке переживає етап глобального інформаційного розвитку [6].

Рада Європи визначає цифрове громадянство – як здатність брати активну, постійну та відповідальну участь у житті суспільства онлайн та офлайн через компетентну та позитивну взаємодію з цифровими технологіями (створюючи, працюючи, обмінюючись, спілкуючись, досліджуючи, граючи, спілкуючись та навчаючись)[7].

За твердженням К. Моссбергера можливість повноцінно брати участь у житті суспільства онлайн вимагає регулярного доступу до Інтернету, з пристроями та швидкістю, яка це дозволяє. Крім того, особа має володіти необхідними навичками ефективного використання технологій для, які включають технічну компетентність у використанні необхідного обладнання та програмного забезпечення, інформаційну грамотність, необхідну для пошуку, осмислення, оцінки та застосування інформації в Інтернеті [8]. Щоденне користування Інтернетом є показником регулярного доступу та принаймні певного базового рівня навичок, а також ще одним індикатором цифрового громадянства [4].

Цифрове громадянство будучи новою концепцією, визначає приналежність особи до різних середовищ включаючи – державне, інформаційне, глобальне, наднаціональне та транскордонне. Ця катего-

рія відображає активну участь особи у інформаційному суспільстві, де географічна прив'язка до певної держави втрачає значення. Цифрові права стають визначальною складовою цифрового громадянства, які включають: право на участь у житті інформаційного суспільства задовольняючи свої індивідуальні та соціальні потреби; право на вільний доступ до мережі та використання сучасними технологіями для реалізації права на освіту, права на свободу вираження, та участі у громадянському суспільстві.

В Україні робить істотні кроки на шляху розбудови електронного уряду, впровадження режиму «без паперу» та цифрової ідентичності. Через повномасштабну воєнну агресію рф проти України, Міністерство Цифрової Трансформації України із застосуванням додатку «Дія» розширило коло послуг. У зв'язку з тим, що війна рф проти України стала причиною найбільшої хвилі вимушених переселенців із часів Другої світової війни, з території України до ЄС, громадяни України можуть отримати консультацію фахівців «Віртуального центру Дія. Бізнес», стосовно таких питань: практик і правил ЄС щодо відкриття та підтримки бізнесу (податків, спрощеної реєстрації бізнесу, ресурсів підтримки бізнесу); працевлаштування, навчання та перепідготовки, пошуку співробітників; пошуку житла, офісу, дитсадка, школи; юридичного статусу осіб, які перебувають у країнах ЄС; виплат та інформації щодо надання підтримки вимушено переміщеним особам у країнах ЄС; профільних контактів волонтерів, організацій, фондів [9].

Враховуючи викладене, можна підсумувати, що концепція «цифрового громадянства» як здатності особи брати участь у цифровому суспільстві, є одним із підходів до розуміння проекції та правосуб'єктності фізичної особи в мережі Інтернет, поряд із підходами французьких філософів на людину в мережі Інтернет як симулякр або симуляцію [10], або «тіло без органів» [112] та іншими підходами.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Vesali Naseh, Morteza, Electronic Citizenship Law: Rights and Responsibilities of Electronic Citizens in the International and Iranian Law. *The Electronic City*. 2015. Vol.1. 97–106. URL: <https://ssrn.com/abstract=2702837>
2. Hauben M. The Net and Netizens: The Impact the Net has on People's Lives. *Netizens: an anthology*. 2008. P. 141. URL: <http://www.columbia.edu/~hauben/>

3. Halperin R., Backhouse J. A roadmap for research on identity in the information society. *Identity in the Information Society*. 2008. Vol. 1 (1). URL: <https://link.springer.com/article/10.1007/s12394-008-0004-0>
4. Mossberger K., Tolbert C. J., Mcneal R.s. 2007. *Digital Citizenship: The Internet, Society, and Participation*. Cambridge, Ma: Mit Press. 240 p.
5. Google's Eric Schmidt and Jared Cohen: The New Digital Age. Blavatnik School of Government. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=OugIleOqIw0>
6. Jenkins H. By Any Media Necessary: The New Youth Activism. H. Jenkins, S. Shresthova, L. Gamber-Thompson, N. Kligler-Vilenchik, A. Zimmerman. *Journal of Youth and Adolescence*. 2016. 50. P. 1482–1484. <https://www.degruyter.com/document/doi/10.18574/nyu/9781479829712.003.0008/html>
7. Digital Citizenship Education. Council of Europe. URL: [https://www.coe.int/en/web/education/digital-citizenship-education#{%2271421625%22:\[1\]}](https://www.coe.int/en/web/education/digital-citizenship-education#{%2271421625%22:[1]})
8. Mossberger K., Tolbert C. J., Stansbury M. Virtual inequality: Beyond the digital divide. Washington, DC: Georgetown University Press. (2003).
9. Віртуальний центр Дія. Бізнес URL: <https://business.diiia.gov.ua/virtual-center-diiia-business>
10. Gilles Deleuze y Félix Guattari L'Anti-Oedipe. Capitalisme et schizophrénie Publicado en francés por Les Éditions de Minuit, París, 1972 493.
11. Buchanan I. Deleuze and the Internet. *Australian Humanities Review*: 2007, № 43. P.1-19. URL: <https://ro.uow.edu.au/artspapers/1392>

Фасій Богдан Володимирович,

*кандидат юридичних наук, доцент кафедри цивільного права
Національного університету «Одеська юридична академія»*

ДЕЩО ПРО МЕТОД РЕГУЛЮВАННЯ МЕДИЧНИХ ВІДНОСИН

У літературі з медичного права зазначається, що воно, з врахуванням комплексної природи самої медичної діяльності, в рамках якої виділяються процеси надання медичної допомоги, система медичного страхування, виробництво лікарських засобів і виробів медичного призначення, організація реабілітаційно-відновних заходів і багато що інше, є досить складним утворенням комплексного характеру. Тому при визначенні методу правового регулювання, притаманного цій сфері, не можна однозначно встановити його основні риси. Це пов'язано, насамперед, з тим, що відносини, які підпадають під ре-